

4. Закон України «Про освіту» від 23.05.91 № 1060 – XII. – Режим доступу з: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
5. Зверева І.Д. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю в Україні: теорія і практика: Монографія / І.Д. Зверева. К.: Правда Ярославичів, 1998. – 393.
6. Концепція державної системи професійної орієнтації населення : проблема, на розв'язання якої спрямована Концепція : затв. постановою Каб. Міністрів України від 17 верес. 2008 р. № 842 // Труд. підготовка в закл. освіти. – 2009. – № 1/2. – С. 3–5.
7. Лактінова Г.М. «Лідер майбутнього» / Г.М. Лактінова // Практична психологія та соціальна робота. – К.: 2002 р. № 3.
8. Соціальна робота: (теорія і практика) : підручник / за ред. М.П. Лукашевич, Т.В. Семигіна. – К. : Каравела, 2009. – 368 с.

УДК 37. 031.378.1

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ

Смертіна А.В., Тесленко О.В.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

У статті йдеться про підвищення ефективної роботи вчителя для формування предметних компетентностей в учнів на уроках географії за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, використання мережі Інтернет; підкреслюється необхідність формування світоглядного розуміння природи Землі за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій; визначається завдання вчителя – створити оптимальні умови для формування предметних компетентностей в учнів на уроках географії.

Ключові слова: предметна компетентність, географічна компетентність, інформаційно-комунікаційні технології.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ ГЕОГРАФИИ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ПРЕДМЕТНЫХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧАЩИХСЯ

Смертина А.В., Тесленко О.В.

В статье речь идет о повышении эффективной работы учителя по формированию предметных компетентностей у учащихся на уроках географии с помощью информационно-коммуникационных технологий, использования сети Интернет; подчеркивается необходимость формирования понимания природы Земли с помощью информационно-коммуникационных технологий; определяется задача учителя – создать оптимальные условия для формирования предметных компетентностей у учащихся на уроках географии.

Ключевые слова: предметная компетентность, географическая компетентность, информационно-коммуникационные технологии.

THE USAGE OF INFORMATION COMMUNICATION TECHNOLOGIES ON GEOGRAPHY LESSONS FOR FORMATION OF SUBJECT COMPETENCES OF PUPLS

Smertina A.V., Teslenko O.V.

The article is about the rise of teacher's effective work for formation of subject competences of pupils on Geography lessons by means of information communication technologies, Internet network usage; the necessity of formation of world outlook comprehension of the Earth nature in consciousness of pupils by means of information communication technologies is underlined;

the designated task of a teacher is creation of optimal conditions for formation of the subject competences of pupils on Geography lessons.

Keywords: subject competence, geography competence, information communication technologies.

Проблема розвитку особистісних здібностей учнів є найактуальнішою у сучасному процесі навчання і виховання. В цьому контексті розглядаються особисті досягнення учнів – результати навчальної діяльності. Інтерес до навчальних досягнень протягом шкільних років

зосереджується навколо таких паралелей: що учень знає, як багато він уміє зробити, як співвідносяться здібності учня з освітніми цілями, та наскільки результати навчання відповідають вхідним ресурсам. Ці співвідношення важливі не тільки для визначення, чого навчати дітей і молодь, а й для вибору ефективних шляхів та форм навчання, від яких залежить набуття учнями найскладніших інтегрованих умінь і компетентностей. Допомогти учням навчитись знаходити правильні рішення у конкретних ситуаціях, навчальних, життєвих, потім – професійних, – одне із завдань сучасної освіти.

Діяльність людини, зокрема й засвоєння будь-яких знань, умінь і навичок, складається з конкретних дій, операцій, що їх виконує людина. Виконуючи ці дії, розмірковуючи над їх виконанням, усвідомлюючи потребу в них та оцінюючи їх важливість для себе або для суспільства, людина тим самим розвиває компетентність у тій чи іншій життєвій сфері. Поняття «компетентності» визначається як здатність успішно задовольняти індивідуальні та соціальні потреби, діяти й виконувати поставлені завдання. Кожна компетентність побудована на поєднанні взаємовідповідних пізнавальних ставлень і практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, знань і вмінь, всього того, що можна мобілізувати для активної дії.

Якщо сфера життя, в якій людина відчуває себе здатною ефективно функціонувати, є достатньо широкою, йдеться про так звані «ключові» компетентності. Якщо ж компетентність поширюється на вузьку сферу, наприклад, у рамках певної наукової дисципліни, то можна говорити про предметну чи галузеву компетентність.

Поняття «ключових компетентностей» застосовується для визначення таких, що дають змогу особистості ефективно брати участь у багатьох соціальних сферах, які роблять внесок у поліпшення якості суспільства та сприяння особистому успіхові, що може бути застосовано до багатьох життєвих сфер. Ключові компетентності становлять основний набір найзагальніших понять, які слід деталізувати в комплекс знань, умінь, навичок, цінностей та відношень за навчальними галузями і життєвими сферами школярів.

Предметні географічні компетенції – це специфічні для географії знання, вміння й навички та досвід їхнього застосування; досвід твор-

чої діяльності; вміння мислити просторово й комплексно; емоційно-ціннісні установки щодо довкілля та діяльності в ньому (погляди, переконання, ціннісні орієнтації). Предметні компетентності з географії як результат навчання визначено в новому Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти, у державних вимогах до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Реалізація географічного компоненту передбачає оволодіння учнями знань і вмінь про складові географічної науки, методи географії, роль і місце людини в географічному просторі, про регіони і країни світу, географічні аспекти взаємодії людини і природи, про глобальні проблеми людства і шляхи їх розв'язання.

Підвищенню ефективної роботи вчителя щодо формування предметних компетентностей в учнів на уроках географії сприяє впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, використання мережі Інтернет.

Інтернет природно вписується в життя учнів і є одним з найефективніших засобів, що допомагають значно урізноманітнити процес навчання. Ефективний педагогічний досвід засвідчує, що заняття з використанням Інтернет-сайтів викликає емоційний підйом; навіть учні, що відстають від інших, з радістю спілкуються з комп'ютером, а, наприклад, поганий результат тестування чи спілкування on-line, внаслідок прогалин у знаннях, спонукає їх до звернення за допомогою до вчителя або самостійно здобувати ці знання. Також цікаво, що у процесі сумісної комп'ютерно-навчально-ігрової діяльності виникає «кооперуючий ефект»: учні в навчальній грі проти комп'ютера несвідомо допомагають один одному, передають знання менш навченим. Отже, утворюється такий безцінний зв'язок «учень-учень».

Інформаційно-комунікаційну технологію можна використовувати на різних етапах уроку, демонструвати відеоролики чи фільми, наочність. Інформаційно-комунікаційну технологію не обов'язково використовувати під час всього уроку, можна лише на якомусь його етапі. Інформаційно-комунікаційні технології сприяють розвитку активності, забезпеченню пізнавальної діяльності учнів. Актуальність визначеної теми обумовлена новим Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти, прийняттям нової Стратегії розвитку освіти

в Україні до 2021 року, вимогами навчальних програм, сьогоднішнім, необхідністю формування в учнів світоглядного розуміння природи Землі, її географічної оболонки як природного та природно-технічного середовища, в якому існує людина, гуманістичного світогляду, виховання дбайливих господарів, любові до рідного краю, набуття умінь і навичок адаптації до навколишнього середовища, адекватної поведінки в ньому.

Методологічну основу та теоретичну базу досвіду становлять положення щодо гуманізації, гуманітаризації, соціокультурної цінності освіти, визначені у нормативно-правових документах у галузі освіти: Укази Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти України», «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні», Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про засади державної мовної політики», Національна доктрина розвитку освіти України, Національна стратегія розвитку освіти в Україні до 2021 року, Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти.

Класичні підходи до визначення місця й ролі географії у формуванні особистості громадянина під час навчання, висвітлені у працях науковців та педагогів В.О. Сухомлинського, С.Л. Рудницького, С.Ф. Русової, К.Д. Ушинського, сучасної школи соціальної та економічної (суспільної) географії Ф.Д. Заставного, М.Д. Пістуна, О.Г. Топчієва, О.І. Шаблія, методичних засадах вивчення географії в школі А.В. Даринського, А.Й. Сиротенка, Г.А. Понурової, В.П. Корнєєва, С.Г. Коберніка, Л.Б. Паламарчука, психологічної теорії розвитку особистості, діяльності та спілкування Л.С. Виготського, Е. Еріксона, Ж. Піаже, С.Л. Рубінштейна Е. Шпангера; психологічних вимог до процесу вивчення географії в школі (Е.Н. Кабанової-Меллер, Т.А. Кормана).

Завданнями впровадження інформаційно-комунікаційних технологій на уроках географії для формування предметних компетентностей учнів є:

- вивчити і забезпечити реалізацію вимог Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти з 2014 року;

- опрацювати методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо вивчення географії та забезпечити їх виконання;

- визначити психолого-педагогічні, методичні умови, принципи, методи і прийоми вивчення географії відповідно до сучасних вимог (в умовах компетентнісного підходу до навчання);

- впроваджувати інформаційно-комунікаційні технології; проводити моніторинг результативності роботи;

- створювати оптимальні умови для забезпечення формування предметних компетентностей в учнів на уроках географії.

Відповідно до визначених завдань було використано такі методи дослідження: теоретичні-аналіз психолого-педагогічної та науково-методичної літератури з погляду на обрану тему; осмислення ефективного педагогічного досвіду; аналіз навчальної програми для загальноосвітніх навчальних закладів «Географія. Економіка. 6–11 класи, 2005; «Географія. Економіка. 10–11 класи, 2010», підручників, навчальних посібників, емпіричні-спостереження, анкетування, тестування, бесіди, опитування; аналіз письмових робіт учнів, усних висловлювань учнів; спостереження за динамікою формувань предметних компетентностей учнів; теоретичний аналіз процесу вивчення теми; проведення внутрішньопредметного моніторингу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. – Київ, 2011.
2. Мармаза О.І. Менеджмент в освіті: дорожня карта керівника. – Х.: Видав. група «Основа», 2007. – 448 с.
3. Пермяков О.А. Педагогіка: навч. посіб. / О.А. Пермяков, В.В. Морозов. – 2-ге вид. – К.: Знання, 2010. – 171 с.
4. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Географія. Економіка. 10 – 11 класи. Рівень стандарту. Київ, 2010.